۷ ریسک پنهان در قراردادها که می‌تواند برای سازمان شما گران تمام شود

در بسیاری از سازمان‌ها، قراردادها به‌عنوان نقطه شروع یک همکاری رسمی و حرفه‌ای در نظر گرفته می‌شوند. معمولاً تمرکز اصلی در زمان تنظیم قرارداد بر روی مبلغ، زمان اجرا و شرح خدمات است؛ در حالی که بخش مهمی از چالش‌ها و مشکلات آینده، نه در این موارد آشکار، بلکه در جزئیات پنهان قرارداد شکل می‌گیرد.

این ریسک‌های پنهان، اغلب در زمان امضای قرارداد دیده نمی‌شوند، اما در طول اجرای آن، خود را به‌صورت اختلافات حقوقی، تأخیر در پروژه، افزایش هزینه‌ها و حتی از دست رفتن اعتماد بین طرفین نشان می‌دهند. نکته مهم این است که بسیاری از این ریسک‌ها قابل پیشگیری هستند، به شرط آنکه در زمان تنظیم قرارداد به‌درستی شناسایی و مدیریت شوند.

در این مقاله، به بررسی مهم‌ترین ریسک‌های پنهان در قراردادها می‌پردازیم و نشان می‌دهیم چگونه می‌توان با رعایت چند اصل کلیدی، از بروز مشکلات جدی در آینده جلوگیری کرد.

بسیاری از سازمان‌ها زمانی متوجه این ریسک‌ها می‌شوند که هزینه اصلاح آن‌ها بسیار بیشتر از پیشگیری است.

ابهام در مفاد قرارداد؛ ریشه بسیاری از اختلافات

یکی از رایج‌ترین ریسک‌ها در قراردادها، استفاده از عبارت‌های کلی، مبهم و غیرقابل اندازه‌گیری است. عباراتی مانند «در اسرع وقت»، «کیفیت مناسب» یا «طبق توافق طرفین» ممکن است در نگاه اول ساده و قابل فهم به نظر برسند، اما در عمل می‌توانند منجر به تفسیرهای متفاوت شوند.

برای مثال، تصور کنید در یک قرارداد پیمانکاری ذکر شده است که پروژه باید «در زمان مناسب» تحویل داده شود. در چنین شرایطی، کارفرما ممکن است انتظار تحویل در یک بازه زمانی مشخص را داشته باشد، در حالی که پیمانکار برداشت متفاوتی از این عبارت دارد. همین اختلاف در برداشت، می‌تواند زمینه‌ساز بروز چالش‌های جدی شود.

راهکار اصلی برای جلوگیری از این ریسک، استفاده از تعاریف دقیق، شفاف و قابل اندازه‌گیری است. هر تعهد باید به‌گونه‌ای بیان شود که هیچ‌گونه ابهامی در تفسیر آن باقی نماند.

نرم‌افزار مدیریت قراردادهای دیدگاه با فراهم کردن زیرساختی یکپارچه، به سازمان‌ها کمک می‌کند تا بسیاری از ریسک‌های مطرح‌شده را به‌صورت عملی کنترل کنند. برای بررسی بیشتر بنر را کلیک کنید.

عدم پیش‌بینی شرایط تغییر؛ تهدیدی برای پایداری قرارداد

واقعیت این است که هیچ پروژه‌ای دقیقاً مطابق برنامه اولیه پیش نمی‌رود. تغییر در شرایط اقتصادی، افزایش قیمت‌ها، تغییر نیازهای کارفرما یا شرایط اجرایی پروژه، همگی عواملی هستند که می‌توانند مسیر اجرای قرارداد را تغییر دهند.

با این حال، بسیاری از قراردادها هیچ سازوکاری برای مدیریت این تغییرات در نظر نمی‌گیرند. در نتیجه، زمانی که تغییرات رخ می‌دهند، طرفین با چالش‌های جدی مواجه می‌شوند و حتی ممکن است همکاری به بن‌بست برسد.

برای مثال، در یک پروژه ساختمانی، افزایش ناگهانی قیمت مصالح می‌تواند هزینه‌های پیمانکار را به‌شدت افزایش دهد. اگر در قرارداد بندی برای تعدیل قیمت پیش‌بینی نشده باشد، این موضوع می‌تواند منجر به اختلاف یا توقف پروژه شود. راهکار، پیش‌بینی بندهای مربوط به تعدیل، تغییر دامنه کار (Scope) و امکان تنظیم الحاقیه‌های قراردادی است.

مشخص نبودن تعهدات طرفین؛ عامل سردرگمی در اجرا

یکی دیگر از ریسک‌های مهم در قراردادها، عدم تعریف دقیق مسئولیت‌ها و تعهدات طرفین است. زمانی که مشخص نباشد هر یک از طرفین دقیقاً چه وظایفی بر عهده دارند، اجرای قرارداد با ابهام و سردرگمی مواجه می‌شود.

برای مثال، در یک قرارداد خدماتی، اگر مشخص نشود تأمین تجهیزات بر عهده کدام طرف است، ممکن است در زمان اجرا هر دو طرف انتظار داشته باشند که دیگری این مسئولیت را بر عهده بگیرد.

برای جلوگیری از این مشکل، لازم است تمامی وظایف به‌صورت دقیق، جزئی و قابل پیگیری تعریف شوند. استفاده از جدول مسئولیت‌ها می‌تواند در این زمینه بسیار مؤثر باشد.

ضعف در ضمانت اجرای تعهدات؛ کاهش انگیزه پایبندی

وجود تعهد در قرارداد به‌تنهایی کافی نیست؛ بلکه باید مشخص شود در صورت عدم انجام تعهد، چه پیامدی در انتظار طرف متخلف خواهد بود. در بسیاری از قراردادها، این موضوع به‌درستی دیده نمی‌شود.

برای مثال، اگر در قرارداد ذکر نشود که تأخیر در تحویل پروژه چه جریمه‌ای به همراه دارد، پیمانکار انگیزه کافی برای رعایت زمان‌بندی نخواهد داشت. درج بندهای مربوط به جریمه تأخیر، ضمانت‌نامه‌های اجرایی و شرایط فسخ قرارداد، می‌تواند نقش مهمی در افزایش پایبندی طرفین به تعهدات داشته باشد.

نبود مکانیزم حل اختلاف؛ مسیر پرهزینه و زمان‌بر

اختلاف در قراردادها امری اجتناب‌ناپذیر است، اما مهم این است که برای مواجهه با این اختلافات چه مسیری در نظر گرفته شده است. در بسیاری از قراردادها، هیچ

سازوکار مشخصی برای حل اختلاف پیش‌بینی نمی‌شود. در چنین شرایطی، کوچک‌ترین اختلاف می‌تواند به مسیرهای حقوقی طولانی و پرهزینه کشیده شود که نه‌تنها زمان‌بر است، بلکه روابط تجاری را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد. پیش‌بینی روش‌هایی مانند داوری یا میانجی‌گری می‌تواند به حل سریع‌تر و کم‌هزینه‌تر اختلافات کمک کند.

نبود زمان‌بندی دقیق؛ عامل تأخیر در پروژه‌ها

یکی از مشکلات رایج در قراردادها، استفاده از زمان‌بندی‌های مبهم و غیرشفاف است. عباراتی مانند «در کوتاه‌ترین زمان ممکن» یا «در اسرع وقت» نمی‌توانند مبنای مناسبی برای مدیریت پروژه باشند.

در نبود زمان‌بندی دقیق، امکان پیگیری پیشرفت کار و ارزیابی عملکرد طرفین وجود ندارد و همین موضوع می‌تواند منجر به تأخیرهای طولانی شود. راهکار این است که برای هر مرحله از قرارداد، نقاط عطف (Milestone) و زمان‌های مشخص تعریف شود.

عدم مدیریت متمرکز قراردادها؛ ریسکی که کمتر دیده می‌شود

در بسیاری از سازمان‌ها، قراردادها در مکان‌های مختلفی مانند ایمیل، فایل‌های شخصی یا نسخه‌های کاغذی نگهداری می‌شوند. این پراکندگی باعث می‌شود دسترسی به اطلاعات دشوار شده و کنترل روی تعهدات کاهش یابد.

در چنین شرایطی، احتمال فراموشی تاریخ‌های مهم، از دست رفتن اسناد یا عدم پیگیری تعهدات افزایش پیدا می‌کند. استفاده از یک سیستم متمرکز برای مدیریت قراردادها، می‌تواند این ریسک را به‌طور قابل توجهی کاهش دهد و شفافیت بیشتری در فرآیندها ایجاد کند.

نقش نرم‌افزار مدیریت قراردادها در کاهش ریسک‌ها

با افزایش تعداد قراردادها و پیچیدگی فرآیندهای سازمانی، مدیریت دستی قراردادها دیگر پاسخگوی نیاز کسب‌وکارها نیست. بسیاری از ریسک‌هایی که در این مقاله به آن‌ها اشاره شد، نه صرفاً به دلیل ضعف حقوقی، بلکه به دلیل نبود یک سیستم منسجم برای کنترل و پایش قراردادها ایجاد می‌شوند.

در چنین شرایطی، استفاده از یک نرم‌افزار مدیریت قرارداد می‌تواند نقش کلیدی در کاهش این ریسک‌ها ایفا کند. این نرم‌افزارها با ایجاد یک بستر یکپارچه، امکان مدیریت کل چرخه عمر قرارداد از ایجاد و بررسی تا امضا، اجرا و بایگانی را فراهم می‌کنند.

در این میان، **نرم‌افزار مدیریت قراردادهای دیدگاه** با فراهم کردن زیرساختی یکپارچه، به سازمان‌ها کمک می‌کند تا بسیاری از ریسک‌های مطرح‌شده را به‌صورت عملی کنترل کنند:

- **نگهداری متمرکز قراردادها:** جلوگیری از پراکندگی اطلاعات و دسترسی سریع به نسخه نهایی
- **تعریف و پایش دقیق تعهدات:** کاهش ابهام و افزایش شفافیت در اجرا
- **یادآوری خودکار سررسیدها:** جلوگیری از فراموشی تعهدات و تاریخ‌های مهم
- **مدیریت نسخه‌ها و تغییرات:** ثبت تاریخچه و جلوگیری از اختلافات
- **یکپارچگی با فرآیندهای سازمانی:** ارتباط با گردش کار و سایر سیستم‌ها

استفاده از چنین راهکاری، مدیریت قراردادها را از یک فرآیند وابسته به افراد، به یک سیستم ساختارمند، قابل کنترل و قابل تحلیل تبدیل می‌کند.

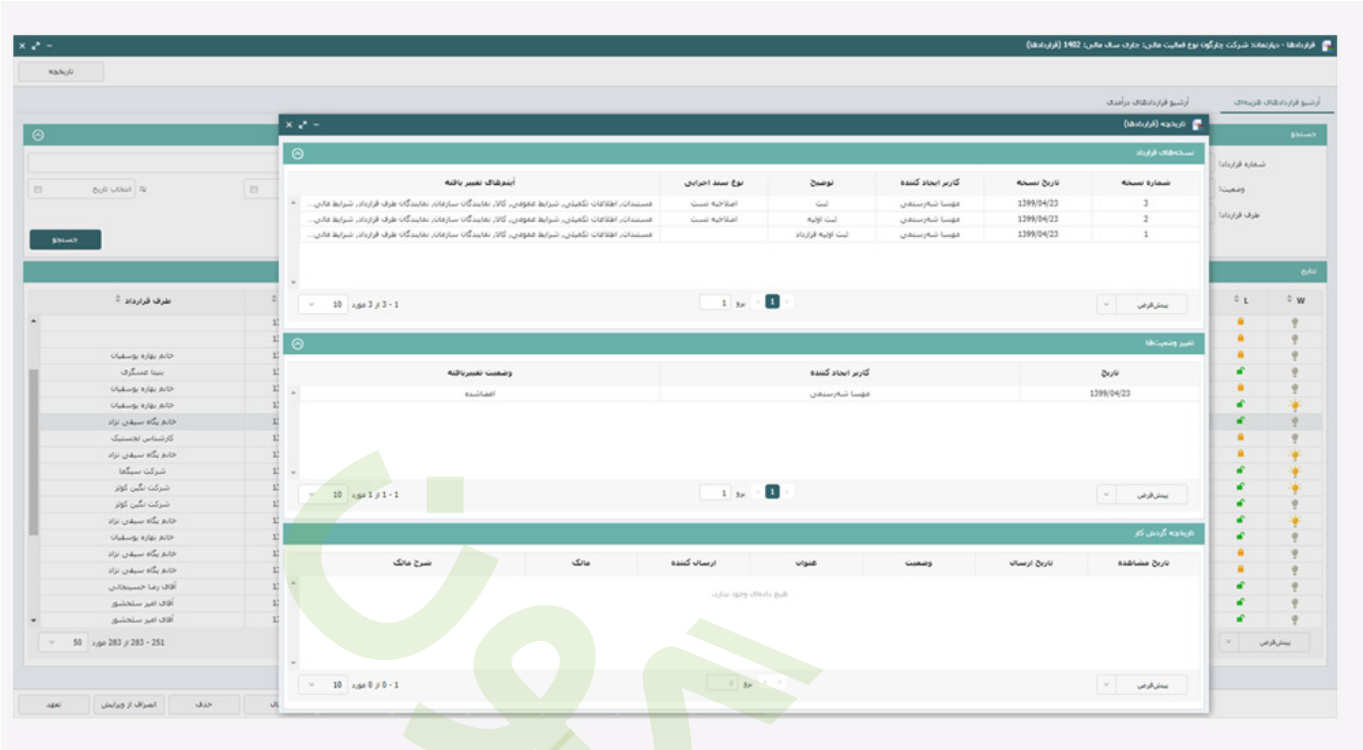

سخن پایانی

ریسک‌های پنهان در قراردادها، اگرچه در نگاه اول قابل مشاهده نیستند، اما می‌توانند تأثیرات قابل توجهی بر عملکرد سازمان‌ها داشته باشند. شناسایی و مدیریت این ریسک‌ها، نه‌تنها از بروز اختلافات جلوگیری می‌کند، بلکه به سازمان‌ها کمک می‌کند با اطمینان بیشتری وارد همکاری‌های تجاری شوند.

در این مسیر، استفاده از ابزارهای هوشمند مانند نرم‌افزار مدیریت قراردادها دیدگاه، می‌تواند نقش مؤثری در افزایش شفافیت، کاهش خطاهای انسانی و کنترل بهتر فرآیندها ایفا کند. چنین رویکردی به سازمان‌ها کمک می‌کند تا قراردادهای خود را نه‌تنها ثبت، بلکه به‌صورت فعال مدیریت و پایش کنند.

سازمان‌هایی که مدیریت قرارداد را به‌صورت ساختارمند دنبال می‌کنند، نه‌تنها ریسک‌ها را کاهش می‌دهند، بلکه مزیت رقابتی پایدارتری نیز به دست می‌آورند.